

בגידת האליטות. האמנם?

האם האליטות בישראל בגדו בחברה ונטשו את המרחב הציבורי לאליטות אחרות, חדשות? האם חברה אנושית חיה ומתקדמת יכולה בכלל להיות ללא אליטה, ומה הוא תפקידה של האליטה?

עומדת היום היהדות המשיחית-מתנחלית ובין שתיהן מתנהל כרגע המאבק הגדול על דמותה של החברה הישראלית. לדעתי לא השסע העדתי, לא הפערים הכלכליים, ולא הסכסוך היהודי-פלשתינאי מסוכנים לעתידה של המדינה כמו השסע בין היהודיות לישראליות (ההיסטוריה כן חוזרת על עצמה כנראה).

הישראליות מכילה בתוכה את היהדות ויונקת ממנה את עושרה, חוכמתה ואוצרותיה, ובעשותה זאת היא מחייה את היהדות ומאפשרת לה להתעדכן, להשתנות ולהמשיך להיות כוח משפיע ורלוונטי, לא רק בארץ אלא גם בעולם. לעומתה, התפישה היהודית האתנוצנטרית, המעמידה את הלאום היהודי כנגד העולם או מחוצה לו, תפישה הנשענת על "עם לבדד ישכון", ניזונה מתחושת התנשאות, דחייה והתנגשות עם אוצרות התרבות העולמית, ובכך מסיגה את החברה הישראלית בחזרה אל המבנה הגלותי או הגטואי, אך עכשיו במדינה עצמאית.

הייתה זו הישראליות שהקימה את מדינת ישראל, אך עתה זו היהודיות שמובילה את הספינה. והכיוון, אם לא ישתנה, עלול להוביל לסיומו של הפרויקט הישראלי כפי שנחזה ונבנה כאן.

היהודיות הוכיחה כבר שביכולתה להתקיים ואף לפרוח בכל מקום בעולם. הישראליות, אותו שילוב מופלא וחד פעמי של היהדות ותרבויות העולם - לא תוכל לפרוח ולצמוח אלא בישראל.

הפרדוקס הגדול הוא שהישראליות איננה נחושה להילחם על המרחב הציבורי כמו שהיהודיות עושה. עלינו ליצור תנועה. לא עימות, לא מלחמה, אלא קיום שיח ישראלי רחב, מגוון ועמוק על דמותה ודרכה של החברה, מתוך ידיעה וביטחון בעגלה המלאה של הישראליות.

רק הצבת חזון ישראלי עם תוכנית פעולה והתגייסות של יחידים, תוך כדי העמקת העשייה החברתית-תרבותית, יכולים לשנות את הכיוון אליו הולכת החברה הישראלית.

אנחנו צריכים לצאת מאזור הנוחות שלנו, ולהתחיל במסע לתיקונה של החברה בישראל. ישראל יכולה להיות חברה מופת, ישראל יכולה להיות דוגמה לבנייתן של קהילות מודרניות וחופשיות, ישראל יכולה ליצור סינזות חדשות בין תרבויות ואת כל אלה יכולה לעשות הישראליות.

המושג אליטה זוכה בשנים האחרונות להתקפות מכל כיוון. אני לא מכיר שום חברה בעולם שמתקיימת, מתפתחת ופורחת ללא אליטה. אין שום חברה שחוותה שינוי עמוק, שלא הובל על ידי מיעוט אליטיסטי. יתקפו כמה שיתקפו, יהיה זה תמיד המיעוט שמתווה את הדרך, וכאשר המיעוט מוותר על התוויית הדרך אזי עריצות הרוב תצמיח הכול. השאלה הרלוונטית היא האם אליטה הנה אליטה משרתת, או אליטת זכויות. ישנה כמובן אפשרות נוספת, שאליטה משרתת פועלת בהשראת חזון משיחי ומצליחה להוביל מדינה שלמה לכיוון שסופו ידוע וטרגי בו זמנית.

להמשך הדיון, להלן כמה הנחות יסוד:

1. המדינה איננה ערך, אלא כלי
2. הישראליות היא התרחשות חדשה ואתגר רוחני, תרבותי וחברתי
3. החזון המתנחלי הוא כיום החזון היחידי המוצע במרחב הפוליטי
4. השסע העמוק בחברה הישראלית הוא בין היהודיות והישראליות.

האליטות שהקימו את המדינה היו אליטות משרתות. הן שילבו בתוכן את החזון הציוני עם מעשיות ועם רוח ענקית. אליטות אלה נמצאות בנסיגה לא רק כי עייפו או סיימו את תפקידן, אלא בגלל סיבות עמוקות יותר, שהמרכזית בהן היא תהליך האינדיווידואציה העצום העובר על החברה האנושית; כל מי שיכול יוצא למסע אישי ולדרך אישית, וכך נוצר חלל במרחב הפוליטי-חברתי. אלו שלא היו חלק מהאליטות, אלו שנפגעו מהאליטות הישנות, ממלאים את החלל.

והאליטות הישנות? הן, ברובן הגדול, החליטו לוותר, למרות שגם היום הן הנהנות העיקריות מהפרויקט הציוני. למרות שגם היום, בהיותן אולי מיעוט, אבל מיעוט חזק וגדול, הן נהנות מגנישות לכל מה שהמדינה יכולה ונותנת, הרבה יותר מאחרים.

לאורך ההיסטוריה, ידעה היהדות לחיות בקשר עם התרבויות המארחות והשכנות. תהליך החילון, תקופת ההשכלה והפריחה הכלכלית-תרבותית במאה ה-19 יצרו אפשרות לסינתזה בעלת פוטנציאל אדיר בין תרבות המערב, המזרח והיהדות.

סינתזה זו יצרה בקרב העם היהודי תנועה תרבותית-לאומית שניתן לקרוא לה "ישראליות", והיא המהות, הכוח והדלק לתנועה הצינית ולאופייה של מדינת ישראל בהיווצרותה. מולה